

Cada vegada més joves

Algú que avui compleixi anys és molt més jove que algú que complia aquesta mateixa edat un temps enrere. Havent viscut el mateix temps, el qui compleix anys avui es troba, en general, en millor forma física i mental i també viurà més anys. Som cada vegada més joves!

I, segons com es miri, també som cada vegada més vells. Perquè la millora en l'esperança de vida, combinada amb el descens de la natalitat, fa que augmenti l'edat mitjana de la població. A Europa, està previst que el pes de la població de més de 65 anys augmenti des del 20% actual fins al 30% el 2050. Per cada 100 persones entre 16 i 64 anys, avui n'hi ha 30 de més de 65 anys i, el 2050, n'hi haurà 50. El pes de la població de més de 80 anys serà més del doble que l'actual i, de fet, serà molt semblant al de la població menor de 14 anys.

És clar que l'envelliment de la població és un desafiament enorme per a les properes dècades, segurament a la mateixa altura que els reptes del canvi tecnològic i del canvi climàtic. En particular, el canvi demogràfic exercirà una forta pressió sobre els comptes públics, tant per la via de les despeses en programes ja existents com per noves demandes socials. Alhora, pot llastar també el creixement econòmic i, de retruc, els ingressos de les Administracions públiques.

Clarament, les despeses en pensions, en sanitat i en dependència hauran de créixer a mitjà i a llarg termini. Per fer-ho possible, en un marc de sostenibilitat dels comptes públics, serà necessari reprioritzar les despeses i identificar les fonts d'estalvi (incloses les millores d'eficiència obtingudes, per exemple, de la transformació digital profunda de l'Administració pública). La reducció del deute públic també ha de ser una palanca important de reducció de despeses (per interessos, en aquest cas). Per la part dels ingressos, hi ha un marge ampli per millorar l'eficiència: per exemple, reduint la complexitat del sistema impositiu i lluitant contra el frau.

D'altra banda, totes les projeccions existents apunten a la necessitat de revisar els programes de pensions públics per assegurar-ne la sostenibilitat. Les palanques per aconseguir-ho hauran de ser múltiples, inclosa la introducció d'incentius per a l'allargament de les vides laborals i de mecanismes que incorporin una visió a llarg termini en la fixació de la pensió inicial i de les seves revaloracions al llarg del temps. I serà imprescindible un enfocament ampli: també és necessari, entre altres aspectes, estimular una major participació al mercat de treball en totes les edats i reduir la taxa d'atur estructural (un tema especialment rellevant en el cas d'Espanya); dissenyar una política immigratòria que contribueixi a pal·liar els efectes de l'envelliment de la població, i promoure el creixement de la productivitat, que, al capdavall, és el que determina el creixement dels salaris.

La magnitud del desafiament exigeix actuar ja. Desafortunadament, la seva complexitat i el fet que pot ser percebut com un repte llunyà empenyen a ajornar el debat i les solucions. Pitjor fins i tot, hi ha el risc que el debat sigui capturat per aproximacions populistes, que acostumen a oferir uns diagnòstics sense rigor i unes suposades solucions que no solament no són efectives, sinó que poden agreujar la magnitud del desafiament. Com més esperem a enfocar aquest tema d'una manera rigorosa, més costosos seran els ajustos necessaris i, per aquest motiu, també més difícils d'assumir políticament.

Enric Fernández
Economista en cap
31 d'octubre de 2018